

Het hiernavolgende webartikel is de uitgebreide vorm van het artikel van Jaco Simons in *De Wete* van oktober 2013. Een eventuele verwijzing naar dit artikel is als volgt: Simons, J., *Groei en krimp. Bewonersgeschiedenis van Hof Ravestein*, <www.hkwalcheren.nl/wete-en-web/> 2013.

Groei en krimp

Bewoningsgeschiedenis van Hof Ravestein

Verschillende onderzoekdisciplines hebben zich de afgelopen jaren beziggehouden met Ravestein, een hofstede gelegen in het geografische centrum van het eiland Walcheren. Martin van den Broeke schreef al over de bewoners van Ravestein in de tijd dat het hof de status van buitenplaats had.¹ Hierop kan worden voortgeborduurd door de periode vanaf de zestiende eeuw te onderzoeken toen Ravestein nog boerderij was. Sinds 1998 heeft dit prachtige landgoed, gelegen vlakbij de molen van Grijskerke, even ten zuidwesten van de kern van dat dorp, alleen een woonfunctie.

Zestiende en zeventiende eeuw

Onderzoek naar de bewoningsgeschiedenis van boerderijen op Walcheren is voor een belangrijk deel gebaseerd op ‘overlopers’ van de Polder Walcheren en gegevens van het kadaster. Overlopers zijn registers waarin het landbezit op het Walcherse platteland werd genoteerd. Vanuit negentiende-eeuwse kadastrale gegevens kan van overloper naar overloper terug in de tijd worden gewerkt. De oudst bewaard gebleven overloper is die van de Oostwatering uit 1566.² Dit document is de start van de ontrafeling van de bewonersgeschiedenis van Hof Ravestein.

In het tweede kwart van de zestiende eeuw had Adriaen Willeboorts een boerenbedrijfje even buiten Grijskerke. Landbouwer Adriaen moet vóór 1566 zijn overleden, want zijn zoon Logier Adriaens Willeboorts wordt in de overloper van dat jaar genoemd als eigenaar van de boerderij, waarop hij woont en werkt. De omvang van de “hofstede met den boogaert” bedroeg twee gemeten en 250 roeden, ofwel ruim een hectare. Daarnaast ontfermde Logier zich nog over een aantal percelen dat op naam stond van zijn moeder, die “Adriaen Willeboorts weduwe” wordt genoemd. In de marge van de betreffende bladzijde staat er nauwelijks leesbaar bijgekrabbeld: Willem Doense. Hij was de opvolger van Logier. Beide mannen waren lokale boeren die hun eigen bedrijf runden op deze plek. Of de boerderij een naam had, wordt nergens vermeld. Gemakshalve wordt in dit artikel ‘Ravestein’ gebruikt.

In de volgende bewaard gebleven overloper, die uit 1581 stamt, treffen we Jan Vaillant.³ Hij was afkomstig van Rijsel (Lille), destijds gelegen in de zuidelijke Nederlanden (Waals-Vlaanderen). Vaillant nam het bezit van Willem Doense over en was vermoedelijk de eerste eigenaar die er niet zelf boerde. De boerderij liet hij over aan een pachter. Dat was Paschier van de Broucke. Middelburger Vaillant kocht de boerderij als investering in onroerend goed; dat was namelijk een bijna vanzelfsprekende situatie bij de beter gesitueerden van die tijd. Zijn aankoop bestond uit vier stukken land, inclusief de boerderij. Zo verkreeg hij in totaal twaalf gemeten en 78 roeden.

Jan Vaillant komen we tegen in de regestenlijst bij de inventaris van het archief van de Polder Walcheren.⁴ Hij wordt daarin “Raad der stad Middelburch” genoemd en is vertegenwoordiger, vanwege die stad, bij de Staten van Walcheren. Ook was hij gecommiteerde van de “Breede geërfdes des eilands van Walcheren”, een instituut dat vergelijkbaar is met ons huidige waterschap. In de jaren 1578, 1581 en 1586 was Vaillant bovendien burgemeester van Middelburg, telkens voor een periode van twee jaar.⁵

Uit de overloper van 1589 blijkt Jan Vaillant zijn domein te hebben uitgebreid.⁶ Hij was in de tussenliggende jaren in bezit gekomen van het grootste deel van het blok rondom Ravestein. Enkele jaren later, in 1591, verliet Vaillant het aardse bestaan. In een schuldbekentenis uit 1594 blijkt dat Jan Vaillant getrouwd was geweest met Elizabeth Thibaut. Hij had geld geleend bij zijn schoonzus Jacomijne Jans om een huis en hofstede "De Roode Duijve" aan de noordzijde van de Dam in Middelburg te kopen.⁷ Mogelijk was de Middelburger verwant aan de beroemde Zuid-Nederlandse kunstschilderfamilie Vaillant, die een paar generaties later zowel in de Nederlanden als ver daarbuiten furore maakte en die ook uit Rijsel afkomstig was.

Na Vaillants dood gingen zijn dochter Geertruyt en haar man Gregory Gillis zich over Ravestein ontfermen.⁸ Een andere dochter, Catalyna, erfde een aantal percelen land Gregory Gillis was koopman in Middelburg. Hij was actief in het kerkelijk leven; in 1577 als diaken en in 1592 als ouderling binnen de Nederduits-gereformeerde kerk van zijn stad.⁹ In 1595 kreeg hij, volgens de registers van octrooien van de Staten van Zeeland, patent voor het oprichten van een 'grauw-papiermolen'.¹⁰ Verder weten we weinig van deze hoofdstedelijke koopman.

Geertruyt Vaillant werd in elk geval vóór 1622 weduwe en zal Ravestein tussen 1625 en 1630 hebben verkocht aan Jacques van Millegem. "Met Cornelis Boogaerts wezen gemeen" staat er in de overloper van 1630 bijgeschreven.¹¹ Dat betekent dat Van Millegem een gedeeld eigenaarschap aanging met de kinderen van de in 1624 overleden Cornelis Boogaerts. Jacques en Cornelis kenden elkaar waarschijnlijk door de bestuurlijke functies die zij in Middelburg bekleedden. Jacques had een ambtelijke functie bij het bestuur van de gewestelijke hoofdstad en Cornelis was secretaris van de zogeheten 'Landvierschaar van de Stadsambachten van Middelburg' en van Kleverskerke. Jacques van Millegem behoorde niet tot de allerrijksten van Middelburg, maar zat zeker in de subtop van de vermogende lieden.¹² Zijn familie was van oorsprong afkomstig van het dorpje Millegem in de huidige provincie Antwerpen. Een Jacques van Millegem schopte het tot raad en schepen van Middelburg, tussen 1641 en 1646.¹³ Of het in dit verband gaat om Jacques of zijn gelijknamige zoon is niet duidelijk. Vóór 1649 moet Jacques sr. in elk geval zijn overleden. In dat jaar wordt namelijk niet hij, maar zijn weduwe genoemd in het 'Langdijkboek van de Oostwatering van Walcheren'.¹⁴ Hierin staan eigenaren van onroerend goed op alfabetische volgorde ingeschreven.

Een buytenhuys voor Huyszen?

Raadplegen we de overloper uit 1672, dan treffen we in de introductietekst van het block waarin Ravestein ligt "De heer rentmeester mr. Frederick Huyszen" aan.¹⁵ Hij blijkt tussen 1660 en 1670 de "vervallen" boerderij van de weduwe Van Millegem te hebben gekocht. Met die aankoop zou hij grootse plannen hebben. Frederick werd in 1636 geboren uit het huwelijk tussen mr. Johan(nes) Huyszen en Margaretha de Knuyt. Frederick trouwde in 1664 met de jonge Johanna Thibaut van Aagtekerke (1645-1669), dochter van de burgemeester van Middelburg, Hendrick Thibaut. Zij schonk Frederick drie kinderen. Johan (1665-1690) en de tweeling Hendrick (1667-1708) en Frederick jr. (1667).¹⁶ Frederick Huyszen en zijn Johanna gingen na hun huwelijk wonen in het huis de Gouden Leeuw in Lange Delft te Middelburg en op de buitenplaats Waterlooswerve. Dat verblijf was het bezit van (schoon)vader Thibaut. Huyszen was vanaf 1668 raad van Middelburg en tussen 1666 en 1678 rentmeester-generaal der domeinen bewesten Schelde.¹⁷ Frederick was in die laatste functie de opvolger van zijn schoonvader, die op zijn beurt het rentmeesterschap had overgenomen van Fredericks vader. Het was in die tijd heel normaal dat functies van vader op (schoon)zoon overgingen. Huyszen was ambachtsheer van Ravels (gelegen tussen Tilburg en Turnhout, België), Aagtekerke, Domburg-buiten, Kattendijke, Burg, Steenwalle (bij Veurne, België), Tolingsbrugge (?) en Ravestein.¹⁸

De verleiding is groot om aan te nemen dat Huyszen zijn aangekochte boerderij naar het laatstgenoemde ambachtsheerschap noemde, maar dat is zeer de vraag. Verderop in dit artikel zal namelijk blijken dat de boerderij in 1717 nog 'Millegems hofstede' heette, voordat deze, vermoedelijk vlak voor 1719, de naam Ravestein kreeg. Bovendien is het wat betreft het ambachtsheerschap niet duidelijk over welk ambacht Ravestein het gaat; in elk geval niet over het bekende 'Land van

Ravestein', gelegen in het noordoosten van Noord-Brabant, want dat was een zelfstandig gebied binnen de Republiek en daar kon Huyssen onmogelijk heer van zijn. Het is wel mogelijk dat Huyssen heer was van het vrij onbekende ambachtsheerlijkheidje Ravestein bij Oud-Vlissingen.

Dat Frederick Huyssen verregaande plannen had, is zeker. Hij had weliswaar de beschikking over Waterlooswerve, maar wilde kennelijk een eigen buitenplaats. Dat bewijst niet alleen de koop van een "vervallen" boerderij, maar ook de aanschaf van veel land in het Logier Willeboortsblock en directe omgeving duidt daarop. Om te beginnen kocht Huyssen bij de vervallen boerderij 27 gemeten land van de weduwe Van Millegem. Waarschijnlijk stond de boerderij al geruime tijd leeg en was deze in een verpauperde toestand geraakt. Vervolgens deed Frederick extra aankopen: twee grote percelen van schoonvader Hendrik Thibaut. Inclusief de genoemde 27 gemeten bedroeg de omvang nu ruim 42 gemeten en zo vergaarde hij het gehele Willeboortsblock. Bovendien kocht hij er in het aanpalende Meijngaert Cornelisblock in de loop der jaren van verschillende personen nog zo'n 40 gemeten bij. In totaal hebben we het dan over meer dan 80 gemeten land dat Frederick in eigendom had.¹⁹

Om het beoogde luxe herenhuis een waardige plek te geven, werd een toegangslaan of baan aangelegd en werd er op het einde daarvan een vierhoekige gracht gegraven. Zo kwam de baan uit op "'t Eiland". De aanleg van een gracht rondom het herenhuis moest het geheel een kasteelachtige allure geven, wat eveneens duidt op Fredericks grootse plannen.

Na Johanna's dood in 1669 hertrouwde Frederick met Wilhelmina Henriëtta Heylersich. De plechtigheid werd in 1670 in Rotterdam voltrokken. Hoewel woonachtig op Walcheren, had Frederick sterke banden gekregen met zuidelijk Holland. Wilhelmina's vader Johan Heylersich was namelijk secretaris van stadhouder Willem III. Zo zat de Oranjegezinde Frederick dicht bij de grote namen met wie een heer van stand graag contact wilde hebben. Tussen 1674 en zijn dood in januari 1679 was Frederick eigenaar van buitenplaats Sion bij Rijswijk, een voormalig klooster.²⁰ Huysens beoogde Walcherse buitenplaatsproject was vermoedelijk als gevolg van deze ontwikkelingen en door zijn vroegtijdige overlijden niet tot uitvoering gekomen.

Fredericks erfgenamen, de zonen Johannes en Hendrick, waren bij het overlijden van hun vader minderjarig. Hun belangen werden behartigd door hun voogden Abraham de Brauw, Adriaen Gustaaf graaf van Flodorf en Christiaan Thibaut. Allen hadden nauwe banden met de familie Huyssen. De oudste zoon Johannes erfde Ravestein, trouwde met Cornelia Steengracht, maar overleed al in 1690 op 25-jarige leeftijd. Na zijn dood nam burgemeester en goede vriend Alexander de Muynck zijn zaken waar. Weduwe Cornelia huwde na een paar jaar met diezelfde De Muynck. Tussen 1679 en 1698 bleef het stil rondom de beoogde plannen met Ravestein. In de diverse bronnen wordt in deze periode geen specifieke eigenaar genoemd. Totdat Johan de Mauregnault van zich liet horen.

Johan de Mauregnault en Margarita Huyssen

Uiteindelijk werd de stap van boerderij naar buitenplaats dan toch gemaakt. Rond 1709 gingen raadsheer Johan de Mauregnault en zijn vrouw Margarita Huyssen, eigenaren van de in de buurt liggende luthof Poppendamme, namelijk over op de bouw en verdere tuinaanleg van Ravestein, het landgoed dat zij in 1698 hadden verworven.²¹ De boerderij en de omliggende grond bleven binnen de familie Huyssen, want Margarita was een nicht van Frederick Huyssen. Weduwnaar Johan de Mauregnault was in 1680 met haar getrouwd. Margarita was een dochter van Johan Hieronymus Huyssen, ambachtsheer van Grijskerke en Poppendamme, en Cornelia van der Nisse.²²

Zowel in 1709 als in 1712 ging het echtpaar een hypotheek aan - van respectievelijk 1833 en 666 pond Vlaams - bij Johan van Pere, op dat moment burgemeester van Vlissingen.²³ Zo konden zij hun plannen verwezenlijken.

Een opmerkelijk detail mag hier niet onvermeld blijven: een zolderbalk in de huidige boerenschuur. Daarin staat 1713 gekerfd. Dat jaartal blijkt aardig overeen te komen met de bouwactiviteiten rondom Ravestein. De boerenschuur werd blijkbaar ná de tweede aangegane hypotheek her- of verbouwd tijdens een tweede bouwfase.

De Mauregnault liet een duidelijk kleinere buitenplaats ontstaan dan Frederick Huysen aanvankelijk voor ogen had gehad. De oprichting van het herenhuis vond bovendien niet plaats op het eerder genoemde eiland, maar er direct naast. Dat duidt zonder twijfel op een bescheidener plan. Het kleine herenhuis lijkt op een uitbreiding van een al bestaand bijgebouw. Omdat Johan en Margarita al aardig op leeftijd waren, lieten zij een extra buitengoed realiseren om te zorgen voor een ‘gespreid bed’ voor hun dochter Cornelia Maria. Zeker niet voor zichzelf. Zij hadden immers al de op een steenworp afstand liggende en voor hun oudste zoon bestemde Hof Poppendamme in bezit.

Johan de Mauregnault, heer van St. Philipsland, was raad en baljuw van Veere. Bovendien was hij gecommiteerde raad, vanwege die stad, bij de Staten van Zeeland en bij de Admiraliteit. De raadsheer woonde in de Langeviele en was lid van de Franse Kerk te Middelburg. Zijn familie was afkomstig van Kamerijk, nu de Noord-Franse stad Cambrai. Als we een flink stuk terug in de tijd gaan, zien we dat de oorsprong van deze familie in Spanje lag.²⁴ De Mauregnault zal de verfransing zijn geweest van de Spaanse familienaam De Moreno.

Van groot belang in het onderzoek naar Hof Ravestein is een zogeheten schepenakte uit 1717 die te vinden is in het archief van het gerecht van Grijpskerke.²⁵ Die akte stamt uit het overlijdensjaar van De Mauregnault (1717). Uit deze door zijn zonen Johan Frederik en Geerard verzochte taxatie van hun vaders bezittingen, blijkt de buitenplaats ‘Millegems hofstede’ te heten, genoemd naar de zeventiende-eeuwse eigenaar Jacques van Millegem. De omvang van het landgoed was toegenomen en bedroeg ruim 106 gemeten; de waarde werd gesteld op ruim 2.448 Pond Vlaams.

Na De Mauregnaults overlijden, erfde zijn dochter Cornelia Maria de Mauregnault Millegemshof.²⁶ Zoon Johan Frederik ging, zoals voorzien, op zijn vaders lusthof Poppendamme wonen. Dochter Cornelia was in het huwelijk getreden met weduwnaar dr. Willem Ferleman. Ook hij was, zoals zijn voorgangers, lid van de vroedschap van Veere, gecommiteerde bij de Generaliteitsrekenkamer en ordinaris-gedeputeerde bij de Staten-Generaal. Daarnaast was Ferleman VOC-bewindhebber. Vlak nadat Willem en Cornelia hun bezit betrokken, werd een schip van de Compagnie Ravestein gedoopt.²⁷ Het schip werd in 1719 gebouwd op de scheepswerf in Middelburg. Werd het schip naar het landgoed genoemd? Dat is aannemelijk, maar niet zeker. Zo ja, dan was het in 1719 voor de eerste maal dat de naam Ravestein in verband kon worden gebracht met de buitenplaats en was het Willem Ferleman die ‘Millegems hofstede’ omdoopte tot ‘Hof Ravestein’. Waarom Ferleman koos voor deze naam blijft vooralsnog vaag. Was Ferleman historisch goed onderlegd en legde hij een verbinding met de Middeleeuwen? Sommige onderzoekers menen namelijk dat de naam te maken heeft met gebiedsdelen in het centrum van Walcheren, die in bezit waren van de vijftiende-eeuwse Anna van Bourgondië, vrouwe van Ravestein. Anna dankte die naam en een deel van dat bezit aan haar tweede echtgenoot, Adolf van Kleef, heer van Ravestein. Overigens, pas rond 1750 wordt het bestaan van de naam Ravestein bevestigd, op de kaart van Walcheren van de cartografenbroers Hattinga.²⁸

Kooplieden en landmannen

Na het overlijden van zijn vrouw Cornelia Maria in 1737 en vervolgens van weduwnaar Ferleman zelf, werd Ravestein in 1741 aangekocht door Johan Huijge. Op de kaart van de Hattinga’s prijkt Huijge’s naam. Huijge woonde op het Molenwater in Middelburg en was een telg uit een koopliedenfamilie. Broer en collega-koopman Hermanus Huijge komen we tegen tijdens een recent onderzoek naar Bon Repos, één van de talrijke speelhofjes in het ambacht Koudekerke.

Martin van den Broeke stipt in zijn artikel in het tijdschrift Zuidwesterheem een aardig verhaal aan. Huijge haalde de woede van velen op de hals toen hij op eigen houtje een dam liet aanleggen, dwars in de Domburgse Watergang. Deze doorgaande waterweg werd veel gebruikt door Grijpskerkenaren en mensen van ver daarbuiten. Was Huijge’s actie niet slim of was het een daad van arrogantie? Waarschijnlijk dat laatste. Vlak voor zijn dood in 1758 gaf Johan Huijge aan dat zijn dochters Sara en

Margarita Jacoba zijn erfgenamen zouden zijn.²⁹ Hij overleed kort daarna en werd op 6 juni 1758 begraven in de Middelburgse Oostkerk.

Rond de jaarwisseling van 1758-1759 werd de Middelburgse wijnkoopman Robbertus van Houte eigenaar van Ravestein, vanwege zijn huwelijk met Johans dochter Sara Huijge.³⁰

Van Houte groeide op in Zierikzee en trad in Middelburg in het huwelijk met Sara. In die stad bezaten Robbertus en Sara een pand in de Brakstraat. Voordat hij als koopman te boek stond, was Robbertus 'capteyn van een compagnie burgers der stad Middelburg'.

Na Van Houte's dood en begrafenis in de Oostkerk in 1764, was het Sara Huijge die de buitenplaats nog hetzelfde jaar verkocht aan Jacobus Smitman.³¹ De omvang van het landgoed had nu een hoogtepunt bereikt met de groei naar ongeveer 117,5 gemeten. Ook Smitman was koopman en daarnaast actief in de onroerendgoedsector in Middelburg. Hij bezat vele huizen in de stad. Adriana Johanna Paays was zijn echtgenote. Zij leidde, als zogeheten regentesse, het ouden- of armenweeshuis. Adriana was een dochter van de Middelburgse notaris Adriaan Paays.

Na het overlijden van Adriana Johanna Paays stootten de door haar aangewezen zaakwaarnemers op 4 juli 1798 haar landgoed af en kwam het geheel in handen van Willem Pieterse Kleijnepier, landman en later schepen van Grijpskerke en Poppendamme.³² Hij betaalde 4.480 pond Vlaams. Van de 117,5 gemeten gingen er 110 naar Kleijnepier en 7,5 naar de in Grijpskerke bekende patriciër Galenus Dignus Steengracht. Vanaf nu zou de omvang van het landgoed steeds afnemen.

Landbouwersperiode

Veelal is eenzelfde tendens waar te nemen: tijdens of vlak na de Franse tijd (1795-1814) is het grotendeels gedaan met de elite op de buitenplaats. Met de afbraak van het herenhuis, het 'hart' van een buitenverblijf, gaat de buitenplaats als zodanig ter ziele; de boerderij blijft over en landbouwers nemen de boel over. Het boerenbedrijf gaat vervolgens onder dezelfde naam verder.

Op Ravestein ging echter niet het herenhuis, maar de boerenwoning ter ziele, en dat is opvallend. Dat kon zo gebeuren omdat het herenhuis niet erg groot was en dus best geschikt was als op te brengen huisvesting voor een vermogende boer. Bij een aankondiging van verkoop op 7 mei 1799 wordt gesproken over "Een partij afbraak van een huis".³³ Dat moet te maken hebben gehad met de afbraak van het boerenhuis, want het kleine herenhuis staat op de eerste kadastrale kaart van Grijpskerke - opgemeten in 1812 en bijgewerkt in 1820 - nog altijd fier overeind.³⁴

De eerder genoemde landman en schepen van Grijpskerke Willem Pieterse Kleijnepier was vóór de koop van Ravestein pachter van het boerenbedrijf geweest en maakte in 1798 de overstap naar het eigenaarschap. Twee jaar na de dood van zijn vrouw Leuntje de Voogd, in 1808, hield Kleijnepier het voor gezien en verkocht hij zijn bezit. De landbouwer-dorpsbestuurder vertrok naar Brigdamme waar hij drie jaar later overleed. Op 1 mei 1810 had Kleijnepier zijn landgoed voor bijna 16.000 gulden overgedaan aan Frans Meijer.³⁵ Meijers domicilie werd nogal ruim omschreven als "wonende onder de jurisdictie van Veere". Het landgoed was met ongeveer 30 gemeten in omvang afgenomen door tussentijdse verkopen van land. De term 'herenhuis' wordt in de verkoopakte uit 1810 weliswaar niet meer gebezigd, maar dat huis bestaat wel degelijk nog.

Frans Meijer meldde zich voor een lening bij hypotheekverstrekker Pieter Ackermans.³⁶ Die was in 1798 al als procureur betrokken bij de verkoop van Hof Ravestein aan Kleijnepier. Het lijkt erop dat Meijer Ravestein had verworven als een beleggingsobject en niet om er zelf te wonen, want al na drie jaar, op 30 juni 1813, kwam het landgoed onder de hoede van Izaak Uijterschout. De twee heren zullen elkaar goed gekend hebben, want de schoonmoeder van Meijer en de moeder van Uijterschout waren beide telgen uit de in zowel Koudekerke als West-Souburg bekende familie Tapper.

Landman Izaak Uijterschout was een zoon van zijn gelijknamige vader. Zijn moeder was Pieterella Tapper, een dochter van de rijke boer Pieter Tapper, die eigenaar was van Hof Bossenburgh te West-Souburg. Izaak jr. werd in 1768 geboren in West-Souburg. Hij trouwde met Neeltje Marijs. Lange tijd

bleef Izaak de scepter zwaaien over Ravestein, tot zijn dood in 1850. Het jaar ervoor had zijn vrouw het leven al verloren.

Vanaf 1850 tot aan 1997 wordt Ravestein vererfd via de families Francke en Huijsman op Geschiere. We beginnen in dat familieverband met Domburger Abraham Francke. Op 2 oktober 1850 kocht deze landman de Grijpskerkse boerderij voor ruim 16.000 gulden van Izaak Uijterschout. De transactie van het onroerende goed werd geregeld door de Middelburgse notaris Pieter van de Graft. Abraham was getrouwd met Catharina Bakker. Net na de verkoop van de boerderij en hun vertrek naar Meliskerke, in maart 1862, overleed Catharina.

Een maand eerder, op 11 februari 1862, had Abraham Francke al besloten om zijn bezit over te dragen aan zijn zoon Marinus. Marinus Francke had veel invloed in Grijpskerke. Hij was lid van de gemeenteraad en schopte het later tot wethouder van 'zijn' dorp. Hij was getrouwd met Johanna Koene. Onder dit echtpaar vond de herbouw van het woonhuis plaats.³⁷ Rond 1880 ging het pand tegen de vlakte. Volgens een 'kadastrale legger' van Grijpskerke verrees er een nieuw huis. Strikt genomen ging de buitenplaats toen pas ter ziele, want het 'herenhuis' bestond nu feitelijk niet meer. Een deel van het fundament bleef wel onder het nieuwgebouwde huis liggen.

Nadat Marinus in 1892 was overleden, werden de boerderij met de omringende landen op 6 juli 1893 per notariële akte door de Middelburgse notaris Tak overgebracht naar zijn weduwe Johanna. Op 23 april 1902 kwam dochter Catharina Francke in beeld. Zij was twee jaar eerder in het huwelijksbootje gestapt met Krijn Huijsman Maartenszoon. Het geheel van bouw- en weilanden van Ravestein 'viel uiteen'. De ruim 24 bunders of hectaren werden verdeeld onder de zeven kinderen van Marinus en Johanna. Dat bewijzen zowel de aankondiging van de verkoop als de scheidingsakte van het (on)roerende goed uit het jaar 1902, die wederom door notaris Tak werden vastgelegd. Wat resteerde, de boerderij, het erf en omringend land ter grootte van ruim 11 bunder, ging naar schoonzoon Krijn Huijsman Maartenszoon. Om de koop van de boerderij rond te krijgen ging Huijsman op 15 mei 1902 voor 8.000 gulden een hypotheek aan bij dr. Abraham van der Swalme uit Middelburg.

Onder Huijsman werd in 1903 een splinternieuwe boerenschuur gebouwd. Dat jaartal vinden we dan ook op de dakpannen van de boerenschuur weergegeven. Rond 1925, vlak na het overlijden van Krijns vrouw, werd het huis verkleind. De eerder genoemde fundamenten van het huis, die door de vermindering nu voor een deel onder de voortuin en het erf liggen, zijn uit het begin van de achttiende eeuw. Na onderzoek is gebleken dat zich daar een zogeheten karnkelder bevindt.

Rond 1931 nam Krijn Huijsmans gelijknamige neef Krijn Huijsman Izaakszoon het boerenbedrijf over; veel van de bouw- en weilanden bleven echter in eigendom van Krijn Maartenszoon. Krijn Izaakszoon was getrouwd met zijn nicht, Elisabeth Huijsman Maartensdochter. Zij waren afkomstig van Nieuw-Goedgelegen, een hofstede aan de Stenen Kruisweg bij Buttinge. Het echtpaar had twee dochters. De oudste bleef op Nieuw-Goedgelegen wonen; de jongste, Anna Jakoba Huijsman, ging met haar ouders mee naar Ravestein. Tijdens de inundatie van Walcheren lag het huis van Ravestein in het water. De familie Huijsman bleef op hun zolderverdieping wonen, samen met het gezin van de dochter van Nieuw-Goedgelegen en haar schoonouders. Daar moesten ze met maar liefst elf mensen de ruimte delen! Na de voor Walcheren zware jaren van oorlog en de inundatie krabbelde het eiland er geleidelijk aan weer bovenop.

Niet lang na de oorlog, in 1947, kwam Pieter Geschiere Simonszoon in beeld. Hij was in 1932 getrouwd met Anna Jakoba Huijsman en betrok nu met zijn gezin de boerderij. In juli 1947 overleed Krijn Huijsman Maartenszoon in Vlissingen. Enige maanden na zijn dood werden de bouw- en weilanden die in zijn bezit waren geweest, te koop aangeboden door de erfgenamen van de kinderloos gebleven Krijn. Neef Krijn Izaakszoon en Elizabeth Huijsman kochten ook deze onroerende goederen, in januari 1948 voor 15.070 gulden via de Middelburgse notaris Hertogs. Deze aankoop was bestemd voor hun schoonzoon Pieter Geschiere. Nog in datzelfde jaar sloeg de tragedie toe. Zowel Krijn als zijn vrouw Elizabeth overleden in juni respectievelijk november 1948 onverwachts.

Een kwart eeuw later nam de zoon van Pieter en Anna, Krijn Geschiere, het boerenbedrijf over van zijn vader. Samen met zijn echtgenote Jacoba Ton betrok hij Ravestein in 1973 met vijf schoolgaande kinderen, waardoor het huis inwendig vertimmerd moest worden. De in 1934 geboren heer en mevrouw Geschiere wonen nog altijd op hun dorp Grijskerke, zij het niet meer op Ravestein.

‘Onderzoekperiode’

Na de Geschieres kwam Ravestein in 1998 in handen van de zusters Van Montfrans-Hartman en Hartman. Met hun aankoop kwam er een einde aan de landbouwersperiode. Sinds 2008 is Ravestein, met 3,2 hectare de kern van de oude buitenplaats, in eigendom van het echtpaar H(enk) M. van Montfrans en mevrouw G.W(illemien) van Montfrans-Hartman. De heer Van Montfrans was in zijn arbeidzame leven als geoloog betrokken bij Shell en de Rijks Geologische Dienst/TNO. Mevrouw Van Montfrans was onder meer burgemeester van Veere (1982-1989) en Katwijk (1989-1995).

Op enthousiast initiatief van deze familie kwamen verschillende onderzoeken op gang.³⁸ In 2003, bij de uitvoering van het project ‘verborgen buitens’, werd een grote hoeveelheid stenen op de plek van “‘t Eiland” gevonden. De vraag is of dit materiaal van Millegems hofstede of van een (veel) eerder bouwwerk afkomstig is. Door het combineren van archeologisch onderzoek en archiefonderzoek kan een completer beeld worden gegeven van de geschiedenis van deze bijzondere woonplek. Dit bewonersonderzoek draagt daartoe een steen bij.

Jaco Simons *)

*) Jaco Simons publiceerde meerdere malen over Walcherse buitenplaatsen, onder meer in *De Wete*, *Den Spiegel* en *Arneklanken*.

Eigenaren Ravestein van 1525/1550 tot heden

periode	eigena(a)r(en)	bijzonderheden
Tussen 1525-1560	Adriaen Willeboorts	
Vóór 1566	Logier Adriaens Willeboorts	
Tussen 1567-1580	Willem Doense	
Vóór 1581	Jan Vaillant	
	Elizabeth Thibaut,	weduwe van Jan Vaillant
Vóór 1608	Gregory Gillis	
	Geertruyt Vaillant	Weduwe van Gregory Gillis
Vóór 1630	Jacques van Millegem	samen met de kinderen van Cornelis Boogaert
	Jacques van Milligen	
vóór 1649	weduwe Van Millegem	
1660-1670	mr. Frederick Huysen	
1679	Johannes Huysen	
1690-circa1698	geen eigenaar bekend	Alexander de Muynck is zaakwaarnemer van wijlen Johannes Huysen.
Circa 1698	Johan de Mauregnault	circa 1709 oprichting buitenplaats onder Johan de Mauregnault en Margrita Huijssen
1717	Cornelia Maria de Mauregnault	
1741	Johan Huijge	
1759	Robbertus van Houte en Sara Huijge	
1764	Jacobus Smitman	
	Adriana Paays	Weduwe Jacobus Smitman
1798	Willem Pieterse Kleijnepier	
1810	Frans Meijer	
1813	Izaak Uijterschout	
1850	Abraham Francke	
1862	Marinus Francke	
1893	Johanna Koene	Weduwe van Marinus Francke
1902	Krijn Huijsman Maartenszoon en Catharina Francke	
Circa 1931	Krijn Huijsman Izaakszoon en Elizabeth Huijsman Maartensdochter	
1947	Pieter Geschiere Simonszoon en Anna Jakoba Huijsman	
1973	Krijn Geschiere en Jacoba Ton	
1998 -	familie Van Montfrans-Hartman	

Noten

- ¹ M.van den Broeke, 'Een verborgen buiten ontsluitd. De buitenplaats Ravestein bij Grijskerke'. *Zuidwesterheem, Informatiebulletin van de Archeologische Werkgemeenschap Nederland – afdeling Zeeland*, jrg. 19, nr. 52 (mei 2007), p. 17-37.
- ² Zeeuws Archief (ZA), Handschriftenverzameling Rijksarchief in Zeeland, inv.nr. 1198, (overloper Oostwating, 1566), fol. 192vo.
- ³ ZA, Rekenkamer van Zeeland, Gedeponeerde Archieven (Rekenkamer II), inv.nr. 1128, (overloper Oostwating), 1581, fol. 192vo.
- ⁴ ZA, Polder Walcheren 1511-1870, regestenlijst nr. 273.
- ⁵ W. de Klerk, *De magistrat der stad Middelburg, [...] sedert anno 1560*, Middelburg 1744.
- ⁶ ZA, Rekenkamer van Zeeland, Gedeponeerde Archieven (Rekenkamer II), inv.nr. 1129, (overloper Oostwating), 1589, fol. 192vo.
- ⁷ ZA, Charterverzameling Gemeente Middelburg, inv.nr. 11, (schuldbekentenis aan Jacomijne Jans).
- ⁸ ZA, Polder Walcheren 1511-1870, inv.nr. 271, overloper Oostwating, 1608, fol. 192vo.
- ⁹ F. Nagtglas, *De algemeene kerkeraad der Nederduitsch-hervormde gemeente te Middelburg van 1574-1860*, Middelburg 1860.
- ¹⁰ ZA, Staten van Zeeland en Gecommitteerde Raden, inv. nr. 1676.
- ¹¹ ZA, Polder Walcheren 1511-1870, inv.nr. 273, overloper Oostwating, 1630, fol. 192vo.
- ¹² ZA, Staten van Zeeland en Gecommitteerde Raden, inv. nr. 1770, kohier van de duizendste penning.
- ¹³ Zie noot 5.
- ¹⁴ ZA, Polder Walcheren 1511-1870, inv.nr. 274, langdijkboek Oostwating, 1649, fol. 244vo.
- ¹⁵ ZA, Handschriftenverzameling Rijksarchief in Zeeland, inv.nr. 1199, overloper Oostwating, 1672, fol. 192. Deze overloper is een kopie uit 1701.
- ¹⁶ ZA, Collectie Zeeuwse Genealogieën (CZG), inv. nr. 445: <[J.H. Scheffer, Genealogie van het geslacht Huyssen van Cattendijke, Rotterdam 1879](#)>.
- ¹⁷ Zie noot 5.
- ¹⁸ Zie noot 16. Ook in: F. Nagtglas, *Levensberichten van Zeeuwen I*, p. 451, Middelburg 1888.
- ¹⁹ Zie noot 15, fol. 192vo, 194, 194vo en 195.
- ²⁰ De gegevens over het klooster Sion zijn ontleend aan: <www.historie-hovenier.nl/cm-sub/25/168/bc7a> (mei 2013).
- ²¹ ZA, Polder Walcheren 1511-1870, inv.nr. 903, fol. 636vo (Legger van grondeigenaren, 1674-1730).
- ²² Zie noot 16.

-
- ²³ ZA, Rechterlijke Archieven Zeeuwse Eilanden (RAZE), Gerecht Grijskerke , inv. nr. 951, fol. 112vo en 145 (hypotheken).
- ²⁴ ZA, CZG, inv.nr. 29: <[Genealogie van de oude en edele familie De Mauregnault \(Walcheren\)](#)> De biografische gegevens m.b.t. De Mauregnault zijn ontleend aan: < www.zeeuwengezocht.nl > (mei 2013).
- ²⁵ ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 966, minuten van allerlei schepenakten (zie ‘tauxatien’), 1706-1810.
- ²⁶ ZA, Polder Walcheren 1511-1870, inv.nr. 903, fol. 731 (Legger van grondeigenaren, 1674-1730).
- ²⁷ Cf. R. Paesie, *Het VOC-retourschip Ravesteyn*, Amsterdam 1999.
- ²⁸ Atlas Hattinga, Kaart van Walcheren [blad 8], ca. 1750, inv. nr. 23, D.W.C. en A. Hattinga.
- ²⁹ ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 952, fol. 184.
- ³⁰ ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 952, fol. 189.
- ³¹ ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 953, fol. 27.
- ³² ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 954, fol. 211.
- ³³ ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 959 (aankondigingen van te houden verkopeningen, 1735-1810 [7 mei 1799]).
- ³⁴ De kadastrale gegevens zijn ontleend aan <www.watwaswaar.nl> (mei 2013).
- ³⁵ ZA, RAZE, Gerecht Grijskerke, inv. nr. 955, fol. 64.
- ³⁶ ZA, Familie Van der Feen, inv.nr. 149.
- ³⁷ ZA, Kadastrale Leggers Gemeente Grijskerke, inv.nrs. 58-68.
- ³⁸ Onder meer door de Stichting Landschapsbeheer en de AWN; zie: <www.landschapsbeheerzeeland.nl> en < www.awnzeeland.nl > (mei 2013).